

Türkiye Eğitim Dergisi

(2020) Cilt 5, Sayı 1, s. 114-123

Okuma-Yazma Bilmeyen Kadınlar ile İlgili Bir İnceleme (Muş-Bulanık Örneği)¹

Erhan AKIN*

Emine AKIN**

Özet

Özet Bu araştırmanın temel amacı okuma-yazma bilmeyen kadınların bu konu hakkındaki görüşlerini incelemek ve okuma-yazma öğretiminde yeni yollar bulmaktır. Bu amaçtan hareketle okuma-yazma bilmeyen kadınlara; okuma-yazma bilmemelerin sebebi ve bunların sonuçlarına yönelik benzer sorular sorularak kadınların bu konu ile ilgili bakış açılarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Okuma-yazma bilmeyen kadınların hayatın her alanında karşılaştıkları sorunların tespiti ve çözümüne bu çalışmanın katkı sunacağı düşünülmektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Muş ili Bulanık ilçesinde ikâmet eden 30 okuma-yazma bilmeyen evli kadın oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak çalışma grubu belirlenmiştir. Çalışma grubu belirlenirken yaş sınırlamasına gidilmemiştir. Araştırmacı tarafından uzman görüşünden sonra çalışmanın amacına uygun olduğu düşünülen 5 soruluk görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme için kadın araştırmacıdan yardım alınmıştır. Görüşmelere başlamadan önce kadınlara çalışmanın amacı ile ilgili ön bilgi verildikten sonra kadınlara sorular sorulmuştur. Görüşmeler ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Elde edilen veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Çalışmada bağımsız kodlama yoluyla kadınların verdikleri cevaplar iki uzman tarafından analiz edilmiştir. Yapılan analizlerde doğrudan aktarmalarda K1, K2, K3...şeklinde kodlama yapılmıştır. Fazla tekrarlanan veya önemli görülen görüşler doğrudan aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Okuma
yazma
kadın
neden
Muş-Bulanık

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 28.04.2020

Kabul Tarihi: 19.05.2020

Elektronik Yayın Tarihi: 01.06.2020

DOI: 11..11111/ted.xx

¹Bu çalışma 21-23 Haziran 2019 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Sürekli Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATASEM) tarafından Erzurum'da gerçekleşen 'II Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Bilgi Şöleni'nde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

* Doç. Dr., Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, 56100, Siirt/Türkiye, erhanakin49@hotmail.com ORCID: 0000-0003-2372-9331

** Öğretmen, MEB, emineakin4936@gmail.com ORCID: 0000-0002-1799-3673

An Investigation On Illiterate Women (Muş- Bulanık Example)¹

Erhan AKIN*
Emine AKIN**

Abstract

The main purpose of this study is to examine the views of illiterate women on this subject and to find new ways of teaching reading and writing. For this purpose, women who are illiterate; By asking similar questions about the reason of illiteracy and their consequences, it was tried to reach women's perspectives on this issue. It is thought that this study will contribute to the determination and solution of the problems faced by illiterate women in every aspect of life. Interview technique, one of the qualitative research methods, was used in the study. The study group of the study consisted of 30 illiterate married women living in Bulanık district of Muş province. The study group was determined by using purposeful sampling method. No age limit was determined in the study group. After the expert opinion of the researcher, a 5-question interview form which was considered to be suitable for the purpose of the study was prepared. The female researcher was consulted for the interview. Before the discussions were started, women were asked questions about the purpose of the study. The interviews were recorded with a voice recorder. The data were analyzed descriptively. In the study, the responses of women by independent coding were analyzed by two experts. In the conducted analyzes, K1, K2, K3... were coded in direct transfers. The views that were overly repeated or important were directly transferred.

Keywords

Literacy
women
causes
Muş-Bulanık

About Article

Sending Date: 28.04.2020
Acceptance Date: 19.05.2020
Electronic Issue Date: 01.06.2020

DOI: 11..11111/ted.xx

GİRİŞ

Bireyler ve toplumlar kadınlar sayesinde varlıklarını sürdürmelerine rağmen kadınlar toplumda istenilen düzeyde rol sahibi olamamaktadır. Bunun en büyük sebeplerinden birisi de kadınların okuma-yazma bilmemeleridir. Çünkü okuma-yazma bilmeyen bir kadın toplumda kendisine biçilen rolün dışına çıkamamakta ve kadın kimliğinin gereğini yapamamaktadır. Türkiye’de kadın kimliği erkek kimliğine nazaran kendini ortaya koyabilmekte daha çok engelle karşılaşmaktadır. Değişen ve gelişen dünya düzeninde kadınlar yine erkekler kadar kimliklerini yaşama konusunda etkili olamamaktadır. Kentleşme, eğitim, sağlık, göç, ulaşım ve teknolojiadaki gelişmelere rağmen

---

¹Bu çalışma 21-23 Haziran 2019 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Sürekli Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATASEM) tarafından Erzurum’da gerçekleşen ‘II Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Bilgi Şöleni’nde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

* Doç. Dr., Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, 56100, Siirt/Türkiye, erhanakin49@hotmail.com ORCID: 0000-0003-2372-9331

** Öğretmen, MEB, emineakin4936@gmail.com ORCID: 0000-0002-1799-3673

---

bu durum çok değişmemiştir. Kadınların halen karar almada, aile içi ya da sosyal hayatta kimlikleri istenilen düzeyde (Ereş, 2006) değiller. Bu da kadınları toplumda erkeklere nazaran daha az söz sahibi kılmakta ve kendilerinden beklenen etkiyi göstermelerini engellemektedir. Bu engelleme ile kadınlar temel bazı haklarını da kullanamamaktadır. Bu durum toplumlar için ülkeler için olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Çünkü kadınların tam olarak haklarını koruyamadığı ya da kadınlara gereken sosyal veya kültürel roller verilmediği zaman toplumlar ve ülkeler geri kalan toplum ve ülkeler arasında yer alabilir.

İnternet çağı olan bu çağımızda kadınların eğitim alma ya da eğitimin içinde yer alma durumları toplumların gelişmişlikleri ile doğru orantılı olarak kabul edilmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığında kadınların erkekler ile aynı derece eğitim hakkını kullanmadıkları sonucuna ulaşılmaktadır (Sargın, 2016). Hem bireysel hem de toplumsal kalkınma için kadınların eğitimde yerlerini almaları gerekmektedir. Eğitilmiş bir kadın eğitilmiş bir aile yetiştirir. Eğitilmiş aileler eğitilmiş bir toplumun temellerini atar ve dolayısıyla eğitilmiş ve kalkınmış bir ülke için gerekli şartlardan belki de en önemlisi sağlanmış olur. Gökçe ve Yıldız (2018) çalışmalarında okur-yazarlıkla ilgili olarak şunları aktarmaktadır:

"Günümüzde sözel, sayısal ve teknoloji kullanımı gibi okur-yazarlığı esas alan çekirdek becerilerin toplumdaki dağılımı, ülkelerin gelişmişlik düzeyini gösteren önemli parametrelerden biri haline gelmiştir. Bu açıdan bakıldığında aralarında Türkiye'nin de bulunduğu birçok ülke için okur-yazarlık, ciddi bir sorun alanı olmaya devam etmektedir. Oysa Türkiye'de okuma-yazma bilmeme durumuyla olan savaşın yüz yılı aşan bir tarihi söz konusudur. Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana okur-yazarlığı geliştirmek amacıyla ulusal düzeyde altı büyük okuma-yazma kampanyası (1928, 1960, 1971, 1981, 2001 ve 2007 yıllarında) düzenlenmiş ve tüm çağ nüfusunun okullaşmasına yönelik önemli girişimlerde bulunulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden de görülmektedir ki; tüm bu çabalarla Cumhuriyetin kuruluş yıllarında yaklaşık % 10 olan okur-yazarlık oranı, 1980 yılında % 67,2'ye, 1990'da % 80'e, 2000 yılında % 86,5'e, 2015 yılında da % 95'e yükselmiştir (MEB, 2016; TÜİK, 2016)".

Fakat tüm bu güzel çabalara rağmen ülkemizde kadınların yeterince eğitimden yararlanmadıkları bilinmektedir. Bu durum için büyük çabalar gösterilmekte ve olumlu sonuçlar alınmaktadır. Tüm bu çabalara rağmen istenilen düzeye gelinememiştir. Bu da çeşitli sebeplere dayandırılabilir. Nitekim İlhan Tunç (2009: 242) çalışmasında erken evlilik ve hızlı nüfus artışının ailede ikinci annelik rolünün kızlara verilmesi gibi hususların kızların eğitimine engel teşkil eden hususlar olduğunu belirtir. Bu konuda UNICEF'in (2003) araştırmalarına değinerek kızların eğitim görmemelerinin önündeki engelleri şöyle belirtir:

- Gelenek ve dini inançlar
- Kalıplaşmış cinsiyet rolleri
- Öğretim programları ve çocuk bakım-eğitiminde yeniden üretilen cinsiyet rolleri
- Kadının düşük statüsü
- Erken evlilikler
- Eğitimin toplumda kabul edilen rollerle çelişkili görülmesi

Bu ve benzeri sebepler kadınların okuma-yazma öğrenmelerine engel teşkil etmektedir. Kadınların okur-yazar olmaları ile ilgili önemli bir meselede okur-yazar olmanın sadece okuma-yazma ile sınırlı olamadığı meselesidir. Çünkü okuma-yazma sayesinde bireyler statüsünü, toplumsal cinsiyetini, eğitim geçmişini ve irksal arka planını nasıl

eleştirel değerlendirebileceği ile ilgili bilgi sahibi olur (Akt. Gökçe ve Yıldız 2018; Freire & Macedo, 1998; Shor, 1992; Street, 2003). Bunun için kadınların sadece okur-yazar olmaları yetmemektedir. Okuma-yazma kadınların hayata yönelik eleştirel bakış açısına sahip olmalarını sağlamalıdır. Bu durum başlı başına bir çalışma konusu olarak ele alınması gereken bir konu olduğu için bu çalışmada sadece kadınların okuma-yazma bilmemeleri üzerine bir inceleme yapılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı okuma-yazma bilmeyen kadınların bu konu hakkındaki görüşlerini incelemektir. Bu amaçtan hareketle okuma-yazma bilmeyen kadınlara aşağıdaki sorular sorulmuştur:

1. Okuma-yazma bilmemenizin sebebini söyler misiniz?
2. Anneniz okuma-yazma biliyor mu?
3. Okuma-yazma bilmek ister miydiniz ? Neden?
4. Okuma-yazma öğrendiğinizde yapmak istediğiniz ilk şey nedir? Neden?
5. Ailenizde kararları kim alıyor? Neden?

Okuma-yazma bilmeyen kadınların hayatın her alanında karşılaştıkları sorunların tespitine ve çözümüne bu çalışmanın katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde, araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Okuma-yazma bilmeyen kadınların bu konu hakkındaki görüşlerine dayalı olarak ilerletilen araştırmada veriler nitel araştırma yöntemlerinden olan görüşme tekniği yoluyla elde edilmiştir. Bu teknik, kişi ya da kişilerin görüşmeyi yapan kişi tarafından sorulan sorular karşısında kendi davranış, düşünce ve hisleri doğrultusunda sunmuş olduğu bilgileri toplamaya yarar (Yüksel, Mil ve Bilim, 2007). Bu tekniği; yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış görüşme şeklindedir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak veriler elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sabit seçenekli cevaplamaı sağladığı gibi ilgili alanda derinlemesine bilgi edinmeye de imkân verir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2008).

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu çalışmanın evreni; 2018 yılında da Muş ilinde bulunan ve okuma-yazma bilmeyen kadınları kapsamaktadır. Çalışmanın örnekleme ise Muş ili Bulanık ilçesinde ikâmet eden 30 okuma-yazma bilmeyen evli kadın oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak çalışma grubu belirlenmiştir. Bu şekilde araştırmalarda daha rahat ilerleme sağlanabilir (Patton, 1987, Akt; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Okuma-yazma bilmeyen kadınların tespitinde yaş sınırlaması yapılmamıştır. Okul çağını geçmiş ve evli olan her kadın okuma-yazma bilmeyen kategorisine alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Okuma-yazma bilmeyen kadınların bu konu hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik olarak yapılan bu çalışmada verilerin toplanması amacıyla yapılan alan taraması sonucunda; araştırmacılar tarafından yapılandırılmış bir görüşme formu soru havuzu oluşturulmuştur. Bu soru havuzu bir öğretim üyesi ve araştırmanın yapıldığı ilçede görev yapan bir kadın sınıf öğretmeni tarafından incelenmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda beş soruluk görüşme formu oluşturulmuştur. Bu görüşmeler okuma-yazma bilmeyen kadınların bu konu hakkındaki görüşleri alınmaya çalışılmıştır. Görüşme için kadın araştırmacı çalışma grubundaki kadınlardan randevu talep ederek görüşmeler başlatılmıştır. Görüşmelere başlamadan önce kadınlara çalışmanın amacı ile ilgili ön bilgi verildikten sonra kadınlara sorular sorulmuştur. Görüşmelerin dört tanesi kadınların bir arada oldukları bir zamanda gerçekleşirken diğer 5 görüşme bireysel olarak yapılmıştır. Toplu görüşmelerde kadınların birbirinden etkilenmemeleri için ayrı odalarda sorular katılımcılara sorulmuştur. Görüşmeler ses kayıt cihazıyla (telefon) kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Bu yolla elde edilen veriler soruların sorulardan hareketle ortak başlıklar halinde ya da soruların cevaplarından hareketle oluşan ortak kodlamalara göre çözümlenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışmada bağımsız kodlama yoluyla kadınların verdikleri cevaplar iki uzman tarafından analiz edilmiştir. Yapılan analizlerde doğrudan aktarmalarda K1, K2, K3...şeklinde kodlama yapılmıştır. Fazla tekrarlanan veya önemli görülen görüşler doğrudan aktarılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Okuma-yazma bilmeyen kadınların bu konu hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik olarak yapılan bu çalışmada amaçta belirtilen sorulardan hareketle bulgular sunulmuştur.

1. Soruya ait bulgular ve buna yönelik görüşler ve yorum aşağıda belirtilmiştir:

Tablo 1: Kadınların Okuma-yazma Bilmemelerinin Sebeplerine Ait Görüşleri

Örnek Cümleler	Kodlar	f	%
"Okula gitmek şimdiki gibi zorunlu değildi ki." "Mecburiyet yoktu."	Eğitimin zorunlu olmamasından	25	75
"İsteyen gönderirdi ama biz kızları kimse göndermiyordu pek"	kaynaklanmaktadır.		
"Köyümüzde okul yoktu ki"	Köyde Okul Yoktu	9	27
" Abim yatılıya gitti ama beni göndermediler." "köyümüz küçük olduğu için okul yapmadılar"			
"Öğretmen yoktu bizim köyde."	Öğretmen Yoktu	7	21
"Okula gideceğimiz sene öğretmen gitti." "Öğretmen bize sıra gelince gitti."			
"Ailem okumama izin vermezdi ki."	Ailem İzin Vermedi	13	39
"babaannem bırakmadı gideyim."			
"Kardeşlerim küçük olduğu için anneme yardım ediyordum." "o			

zaman kızların okuması güzel değildi."			
"Okula gidecek paramız yoktu." "Önlük alamazdık bile."	Ekonomik Yetersizlik	25	75
"Hatırlamıyorum." "Bilmiyorum." "Anneme sor.."	Bilmiyorum	5	15
"Abim beni dövünce gidemedim."	Aile İçi Şiddet	1	3

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde kadınların N (30) bu soruya verdikleri cevaplar "eğitimin zorunlu olmamasından kaynaklanmaktadır N (30), köyde okul yoktu N (9), öğretmen yoktu N (7), ailem izin vermedi N (21), ekonomik yetersizlik N (25), bilmiyorum N (5)" şeklinde kodlar altında toplanmıştır. Bazı kadınlar;

"(K 10) Okula gitmek eskiden çok zorla değildi. Onun için göndermediler."

"(K 3) Okula gitmek mecburi değildi."

"(K 8) Okul sadece erkeklere için açıktı."

"(K 15)biz kızları göndermiyorlardı okula."

"(K 1)Okula abimle gitmek istedim ama ailem izin vermedi."

"(K 13)Abim yatılıya gitti ama beni göndermediler."

"(K 9) Kardeşlerim küçük olduğu için anneme yardım ediyordum."

"(K 28) "Öğretmen bize sıra gelince gitti." şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Kadınlar okuma-yazma bilmemelerini yukarıda da belirtildiği gibi çeşitli sebeplere bağlamışlardır. Özellikle ailelerin izin vermemesi, ekonomik yetersizlik gibi sebepler dikkat çeken önemli sebeplerdendir. Tüm bu açıklamalara bakıldığında kadınların okuma-yazma bilmemelerine sebep olarak dış etkenleri N (75) göstermiştir. Bu da aslında literatürde okum yazma bilmeyen kadın kavramı yerine okuma-yazma öğrenmeleri engellenen kadın şeklinde yer alabilir.

2. Soruya ait bulgular ve buna yönelik görüşler ve yorum aşağıda belirtilmiştir:

Tablo 2. Kadınların Okuma-yazma Bilmek İster Miydiniz, Neden? Sorusuna Ait Görüşleri

Örnek Cümleler	Kodlar	f	%
"En çok hastaneye gidince." "Postahannede para almaya gittiğim zaman isterdim." "Çocuğum için okula gittiğimde bilmediğim zaman utanıyorum."	Resmi Kurumda İşler Olduğu Zaman	28	84
"İstanbul'a oğlumun yanına giderken bilmek isterdim." "kayseri'ye askerdeki oğlumu ziyaret edince." "Eşim beni tatile götürdüğü zaman okuma yazmayı çok isterdim."	Büyük Şehre Çocukların Yanına Giderken Bu Eksikliği Hissettiğini	12	36
"Umreye gidince havaalanında yolumu bulamadığım zaman."	Havaalanında Bu Eksikliği Hissettiğini	2	6
"Oğlum eve gelmediğinde karakolda"	Karakola Gittiği Zamanı	3	9

oğlumu sorarken yazı istediler benden. O zaman çok istedim yazmayı."

"Bilmiyorum Valla"	Bilmiyorum	1	3
"Çocuklarıma masal okumak isterim."	Kitap okumak	1	3

Tablo 2'ye göre araştırmada görüşmeye katılan kadınların N (29) tamamına yakını okuma-yazma bilmek istemeleri ile ilgili somut gerekçeler sunmuştur. Bir tanesi sebep belirtmemiştir. Neden sorusuna ise kadınların verdiği cevaplara bakıldığında; tamamına yakını N (28); resmi bir kuruma işleri düştüğü zamanda okum yazma bilme isteklerinin en üst düzeyde çıktığını vurgulamıştır.

"(K 7) postahaneye çocuk parası almaya gidince bilmek isterdim."

"(K 6) Çocuğumun okula gittiğimde."

"(K 22)Eşim beni tatile götürdüğü zaman okuma yazmayı çok isterdim."

"(K 5) Çocuklarıma masal okumak isterim." şeklinde görüş belirtmiştir.

Büyük bir şehre çocuklarının yanına gidenler N (12) sayısı da az değildir. Bunlardan; (K 17), oğlunun evine giderken kimseden yardım istemeden gitmek istediğini sebep olarak gösterirken; (K10) da askerdeki oğlunu ziyaret ettiği zamanı vurgulamıştır. Kadınlardan bazıları; (K 13 ve 14), umreye giderken havaalanında yollarını şaşırıldıklarını ve bu yüzden okum yazma bilmek istediklerini dile getirmiştir. (K 18, 3 ve 30), Karakola gidince özellikle yazma ihtiyaçlarını belirtmişlerdir. (K 29) ise bilmiyorum diyerek herhangi bir neden belirtmemiştir. Yukarıdaki bulgular incelendiğinde kadınların sosyal hayatta yer almalarına engel teşkil edebilecek sebeplerden birisinin de okuma-yazma olduğu şeklinde yorumlanabilir.

3. Soruya ait bulgular ve buna yönelik görüşler ve yorum aşağıda belirtilmiştir:

Tablo 3. Kadınların Annelerinin Okuma-yazma Bilip Bilmediğine Ait Görüşleri

	frekans	yüzdeler
Evet	3	9
Hayır	27	81

Tablo 3 incelendiğinde araştırmada görüşmeye katılan kadınların N (27) büyük çoğunluğunun anneleri okuma-yazma bilmediği görülmektedir. Buradan hareketle annenin okum yazma bilmemesinin kız çocukların okum yazma bilmeleri üzerinde etkili olduğu şeklinde yorum yapılabilir.

4. Soruya ait bulgular ve buna yönelik görüşler ve yorum aşağıda belirtilmiştir:

Tablo 4. Kadınların Okuma-yazma Öğrendiğinizde Yapmak İsteddiğiniz İlk Şey Nedir? Neden? Sorusuna Ait Görüşleri

Örnek Cümleler	Kodlar	f	%
"Hastaneye kendim gideceğim"	Kendi İşlerini Yapabilmek	30	100
"Postaneye gidince kendi işimi kendim yapacağım."			
"Çocuklarıma yanına giderek onları sevindirecem."			

"İlk işim ehliyete yazılmak olacak"	Ehliyet Almak isterim	3	9
"Tatile daha rahat gideceğim."	Tatile Gitmek	1	3
"Okul aile birliğine üye olacağım."	Okul Aile Birliğine Üye olmak	1	3
"Çocuklarıma masal okumak isterim."	Çocuklarıma masal okumak	1	3

Tablo 4 incelendiğinde görüşmeye katılan kadınların N (30) tamamı okuma-yazma öğrenince yapmak istedikleri ilk iş kendi ilerini kendi yapmaları şeklinde olmuştur. Kadınlardan bazıları;

"(K 11) Postaneye gidince kendi işimi kendim yapacağım."

"(K 24) İstanbul'a çocuklarıma yanına giderek onları sevindirecem." Şeklinde görüş belirtirken (K 13, 17, 19, 21, 29) hastaneye daha rahat gideceklerini dile getirmişlerdir.

Kadınlardan bazıları N (3) ehliyet almayı ilk iş olarak belirtirken bir kısmı da N (1) okul aile birliğine üye olmak istemiştir. Çocuklarına masal okumayı yapacağı ilk iş olarak belirten kadın da dikkati çekenler arasındadır. Okuma-yazma öğrendikten sonra hemen tatile gideceğini dile getiren kadın çalışmada elde edilen önemli bulgulardan biri olmuştur. Tüm bunlardan hareketle kadınların okum yazma bilmeleri hayatın her alanında onlara fırsatlar sunacağı ve eksikliklerini gidereceği şeklinde yorumlanabilir.

5. Soruya ait bulgular ve buna yönelik görüşler ve yorum aşağıda belirtilmiştir:

Tablo 5. Kadınların Ailenizde Kararları Kim Alıyor? Neden? Sorusuna Ait Görüşleri

	frekans	yüzdeler
Anne (Kendi)	4	12
Baba- Dede	20	60
Erkek Kardeşler	6	18

Tablo 5 incelendiğinde araştırmada görüşmeye katılan kadınların büyük kısmı N (20) ailede kararların baba ya da dedeleri tarafınca alındığını vurgulamıştır. Kadınlarla ilgili olumsuzluklara rağmen bazı kadınların N (4) evdeki kararların kadınlar tarafınca verildiği şeklinde cevap vermesi dikkat çekici niteliktedir. Bir kısım kadın ise N (6) evde kararların erkek kardeşleri tarafınca verildiğini söylemiştir. Bu da gösteriyor ki kadın anne de olsa bazen ataerkil ailede erkeğin üstünlüğünü yenemediği şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

- Literatürde okuma-yazma bilmeyen kadın kavramı yerine okuma-yazma öğrenmeleri engellenen kadınların olduğu görülmüştür.
- Bulgular incelendiğinde kadınların sosyal hayatta yer almalarına engel teşkil eden sebeplerden birisinin de okuma-yazma bilmemeleri olduğu anlaşılmıştır.
- Annenin okuma-yazma bilmemesinin kız çocukların okum yazma bilmemeleri üzerinde etkili olduğu sonucu elde edilmiştir.
- Kadınların okuma-yazma bilmeleri hususu; hayatın her alanında onlara fırsatlar sunacağı ve eksikliklerini gidereceği düşünülmektedir.

- Kadın anne de olsa çoğu zaman ataerkil ailede erkeğin üstünlüğünü yenemediği anlaşılmıştır.

Alan yazında benzer çalışmalara bakıldığında özellikle erken evliliklerin kadınların eğitim almaları önündeki en büyük engel olarak görülmektedir. Ayrıca kızların okumasına olumlu bakılmaması, ön yargılar, ailede kız çocuklarına anne yardımcısı olarak görülmesi, kızların belli bir yaştan sonra okuldan mahrum bırakılması, erkeklerin baskın olması (Özaydınlık, 2014) gibi nedenler de kadınların eğitim hayatlarını engelleyen etmenlerdir.

Gökçe ve Yıldız (2018) çalışmalarında okuma-yazma bilmeyen kadınların bu durumu ataerkil toplumsal yapıdan kaynaklandığını söylerler. Devamında kadınların toplumsal rol olarak aile içinde çocuk ve yakın akraba ya da komşu ile sadece iletişim kurabildiği bu durumun da kadının okuma-yazma ihtiyacını azalttığını dile getirirler. Kentleşme sonucunda da bu hususların çok değişmediği ve kadının halen eve bağlı bir rolle yaşamını sürdürdüğü vurgulanır.

Tor ve Ağlı (2016) çalışmasında eğitimin bir ülkenin kalkınmasının itici bir gücü olmasına rağmen bu itici güçte kadınlar halen gerektiği kadar yer almamaktadır. Gerek ekonomi, siyasi, sosyal gerekse aile ve toplumsal gelişim için kadının mutlaka eğitimde hak ettiği yeri alması gerekir. Kadınların eğitim aldığı ve yaşamın her kademesinde yer aldığı bir toplumda (Güven, 2016) çok şey değişecek ve güzelleşecektir.

Türkiye’de yapılan araştırmalar; kız çocuklarının eğitiminin önündeki engeller şu şekilde sıralanabilir:

1. Küçük yerlerde okula gönderim önceliğinin erkek çocuktan yana olması.
2. Kalabalık ailelerin olması.
3. Ekonomik olarak düşük gelire sahip olunması.
4. Erken evlilikler.
5. Aile içinde kız çocuklarına anne rolünün verilmesi.
6. Ayrıca programların gündelik hayata dair beklentileri karşılayamaması (İlhan Tunç, 2009).

Türkiye’de, yapılan birçok araştırma sonuçlarından anlaşılıyor ki eğitim ve diğer sosyal rollerle ilgili olarak kadınlara, erkeklere tanın fırsatların tanınmadığı ve bu yüzden de kadın erkek eşitsizliğinin (Seven ve Engin, 2007) halen devam ettiği anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.
- Ereş, F. (2006). Türkiye’de Kadının Statüsü Ve Yansımaları, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 19,40-52
- Gökçe, N., & Yıldız, A. (2018). Türkiye’de okuma-yazma bilmeyen kadınlar ve okuma-yazma kurslarına katılmama nedenleri: “Ne edeyim okumayı, hayatım mı değişecek?”. Kastamonu Education Journal, 26(6), 2151-2161. doi:10.24106/kefdergi.2737
- Güven, Z. Z. (2016). Eğitim ve Kadın İşgücü: Dünyada Kadın İşgücü Kadın İşgücü ve Disiplinlerarası Bir Bakış. B. Afşar ve B. Büyükdoğan (Ed.). (ss.115-124).Ankara: Gazi Kitabevi.

- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde kadın ve eğitim. Sosyal Politikaları Çalışmaları Dergisi, 14(33), 93-112
- Sargın, N. (2016). Eğitim ve Kadın İşgücü: Türkiye’de Kadın ve Eğitim. B. Afşar ve B. Büyükdoğan (Ed.), Kadın İşgücü ve Disiplinlerarası Bir Bakış.(ss.199-208).Ankara: Gazi Kitabevi.
- Seven, M.A. ve A.O Engin. (2007). Türkiye’de Kadının Eğitimi Alanındaki Eşitsizlikler, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1),177-188
- Tor, H. ve Ağlı, E (2016). Kadın ve Eğitim. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Cilt:5 Özel Sayı, 67-74.
- İlhan Tunç, A. (2009). Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenleri Van İli Örneği. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,6(1). 237-269.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, A., Mil, B. ve Bilim, Y. (2007). Nitel Araştırma: Neden, Nasıl, Niçin? Detay Yayıncılık, Ankara.